

Høringsinnspill – Ny tariffmodell

På vegne av Aneo AS og TrønderEnergi AS takker jeg for muligheten til å gi innspill til Statnetts høring av 23. januar 2026 om ny tariffmodell, først med høringsfrist 20. februar, utsatt til 6. mars 2026.

Overordnet bør transmisjonstariffene sikte på å bidra til en effektiv utnyttelse og utvikling av kraftsystemet som helhet, samtidig som nettselskapene får dekket sine kostnader med en rimelig avkastning for å effektivt drifte, finansiere og utvikle nettet.

Tariffen bør i størst mulig grad gi alle brukere riktige prissignaler, slik at de tilpasser både bruk og investeringer slik at optimal samfunnsøkonomisk effektivitet oppnås. Dette innebærer at tariffene dels skal reflektere kostnadene ved den enkeltes bruk og at tariffen ikke skal gi tilpasninger som gir negativ samfunnsøkonomisk effekt. Vi merker oss at det tidvis fremkommer signaler om at andre hensyn også tillegges vekt i vurderinger rundt utvikling av tariffen, ikke minst fordelingshensyn. Vi mener tariffen bør brukes til å optimalisere samlet samfunnsøkonomisk nytte, ikke omfordeling.

Som vi skrev i den første høringen første halvår 2025, deler vi overordnet Statnetts syn på at dagens tariffmodell er moden for noen forbedringer for både å oppnå effektiv og sikker systemdrift, men også samfunnsøkonomisk effektiv utvikling av kraftsystemet. Så deler vi nok ikke oppfatningen av at samlokalisering mellom produksjon og forbruk i fremtiden ikke vil være viktig. Særlig nord for Dovre er det vår oppfatning at kraftforedlende industri også er viktig for effektiv utnyttelse av nettet og dermed for rasjonell drift av hele kraftsystemet, og vil forbli det lenge.

Under noen merknader til de fremlagte forslag.

Avkortning industritariff og krav om prekvalifisering i reservemarkedet

Vi deler Statnetts prinsipielle syn om at industriavkortningen skal være en gjenytelse for den nettmessige nytten industriaktørene tilfører nettet, og støtter at man bør bruke tariffene til å stimulere flest mulig, også store industrielle forbrukere av kraft, til å delta i reservemarkedene. Samtidig er det fortsatt slik at alle store aktører i kraftmarkedet, produsenter, konsumenter og nettselskaper, er avhengig av langsiktige, stabile og

forutsigbare rammevilkår. Herunder ligger også at kostnader for kraft og transmisjon av denne til sluttbrukere ikke økes uforholdsmessig mye på for kort tid.

I høringen skriver Statnett:

«Det fremstår nå som at den mest sannsynlige alternative anvendelsen av kapasitet i transmisjonsnettet, er at nye, store forbrukskunder vil tilknyttes nettet. Det medfører at dersom en stor forbruker avvikler sitt forbruk, vil den ledige kapasiteten i nettet bli benyttet av en ny, stor forbruker innen rimelig kort tid, antatt til om lag 5 år fra nedleggelse til reetablering av industri i forventning.»

Vi har merket oss at det, særlig fra datasenterindustrien er både vilje og evne til å investere i nytt konsum, men også at de fleste store seriøse aktørene innen datasenterindustrien ser ut til å ville etablere seg i flatlandet rundt norske befolkningssentre sør i landet. Store deler av den kraftforedlende industrien ligger imidlertid ikke i slike områder. Derimot ligger de ofte i områder av landet hvor tilgangen på stort nytt flatt areal er begrenset og i områder hvor befolkningstettheten, eller for den saks skyld kommunikasjonsløsningene, ikke nødvendigvis er slik datasenterindustrien etterspør. Det kan dermed være en overforenkling med noe risiko å legge til grunn at bortfall av kraftforedlende prosessindustri vil erstattes av nytt forbruk i om lag samme område.

Det er ikke gitt at det er samfunnsøkonomisk rasjonelt å flytte kraftforbruket fra fjorder og daler, på Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge, til Sør- og Østlandet. Dermed opprettholder vi at en moderat endring av tarifferingen bør ha som hovedformål å stimulere flere aktører til å prekvalifisere seg for reservemarkedene, ikke å gjennomføre en større omfordeling fra kraftforedlende industri til andre brukere av nettet. Så mener vi at Statnett i sitt reviderte forslag, i noen grad, har hensyntatt dette. Vi mener allikevel at man i det videre arbeidet må sikre at man ikke unødvendig rammer investeringsevne og -vilje for industribedrifter som i mange tilfeller, utover sitt bidrag til eksportinntekter og arbeidsplasser i distriktene, også utgjør nøkkelkomponenter i et velfungerende og effektivt kraftsystem. Et bortfall av konsumet fra industrien på Vestlandet, Midt- og Nord-Norge vil ikke nødvendigvis redusere belastningen på, og investeringsbehovet i, kraftsystemet. Resultatet kan snarere tvert imot bli det motsatte.

Kapasitetsledd

Vi deler Statnetts ønske om at alle prissignaler i kraftsystemet bidrar til et mest mulig effektivt kraftsystem, både hva gjelder drift og investeringer. Men det er høyt forbruk i systemets høylasttimer som i hovedsak må regnes for å være dimensjonerende for kostnadene ved drift og særlig investeringer i nettet. Høyt forbruk i timer med god

kapasitet i nettet bør ikke straffes gjennom nett-tarifferingen. Det bør tvert imot nøye vurderes hvilke negative effekter det ville hatt om forbruk ble redusert også i de deler av året hvor nettet i et område har god kapasitet, eksempelvis med at enda større volumer kraft måtte flyttes ut av regionen / prisområdet og dermed at flaskehalsproblematikk internt i landet og mot prisområdene i andre nordiske land forsterkes.

Gitt at kraftsystemet trenger mer effekt, både i form av mer kapasitet i nettet, men også i form av mer effekt fra produsentene er det nødvendig å vurdere hvordan en endring i retning av det som foreslås vil påvirke lønnsomheten i vannkraftoppgraderinger som innebærer bruk av pumper. Vi merker oss at:

«Produksjonspunkt vil holdes utenfor målingene.»

Dette kan tolkes som om rene pumpekraftverk ikke vil bli påvirket av et kapasitetsledd, mens pumper, geografisk og nettmessig, plassert andre steder i kraftsystemet vil måles og tariffes basert på kapasitet. Det er ikke gitt at dette i dag vil ha noen praktisk konsekvens, men som prinsipp fremstår det noe uheldig. Uavhengig av hvor slike pumper er geografisk plassert, vil de i hovedregel bruke strøm mens prisene er lave og når det er ledig kapasitet i nettet.

Fremtidig arbeid med tariffrevisjon

Tillater meg, selv om det ikke er invitert til det, kort å nevne det øvrige arbeidet med tariffrevisjon.

Det må være et mål, også for utformingen av tariffene at samfunnsøkonomisk lønnsom produksjon ikke blir ulønnsom etter kostnader tilknyttet nettinvestering og -drift. Utviklingen av tariff, og andre kostnader ved drift og utvikling av nettet, herunder anleggsbidrag, må sees i sammenheng. I dette ligger også at nytten av ny produksjon, for energiomstillingen, men også for kraftsystemets effektivitet, også må hensyntas. Mye av den fremtidige nye kraftproduksjonen vil enten, kausalt eller korrelert, produsere mest når effektbehovet er størst.

Både ny produksjon og nytt forbruk er også avhengig av tilgang til nett. Samtidig observerer vi at reservasjonskøen fortsatt inneholder prosjekter som ikke lar seg realisere, samtidig som realiserbare prosjekter ikke får reservasjon. Derfor mener vi det haster å få etablert en løsning som gjør at det å holde en reservasjon medfører en kostnad. Denne kostnaden bør gjerne sees i sammenheng med fremtidig anleggsbidrag, eksempelvis ved at den en til en medfører redusert anleggsbidrag. Slik kan det unngås at lønnsomme prosjekter blir ulønnsomme ved en reservasjonstariff.

Hva gjelder revisjon av topplasttiden bør en slik hensynta at det er høy topplast i timer hvor nettet er tungt belastet som er problemet, ikke forbruk som er høyt når lasten ellers er lav. Dette bør uansett, slik vi oppfatter at Statnett legger til grunn, følges av mer og bedre informasjon til kundene på forhånd om når topplast i nettet er forventet å inntreffer. Så anerkjenner vi at dette nok vil medføre behov for en revisjon også av forskriften, men i så fall bør dette arbeidet igangsettes raskt.

Opplyste markedsaktører bidrar også mest effektivt både til samfunnsøkonomisk effektivitet, for utvikling og drift av nettet, men også til sikker og effektiv forsyningssikkerhet. Dette siste gjelder også utover spørsmålet om informasjon om topplasttiden.

Tord Lien

Direktør for samfunnskontakt

TrønderEnergi AS og Aneo AS